

Manažérske pozadie šansónovej hudby na Slovensku

Veronika Dávidová

Šansón ako autorsky, interpretačne a myšlienково náročný druh nonartificiálnej hudby sa u nás dostáva do povedomia až koncom päťdesiatych rokov najmä zásluhou malých hudobných divadiel. Počas svojho vývoja sa stretol nielen s kladnými ohlasmi, ale taktiež s protestným akcentom, ktorý bol danému žánru nie vždy pozitívne naklonený. Odrážala sa v ňom rozporuplnosť politického zriadenia, v ktorom sa vyvíjal. Tento hudobný žáner poskytoval najmä pre náročnejších, možnosť vyjadrenia vlastných, doposiaľ utlmovaných názorov. Na verejnosť vstupovali aktuálne, poeticky ladené piesňové texty. Šansón poslucháčovi ponúkal a napokon aj ponúka mnoho nového ako napr. osobitý piesňový repertoár, pásma komentárov a piesní interpretované so silným podielom improvizácie, sugestívnu hereckú interpretáciu v úzkej spolupráci s obecenstvom.

Šansón, ako menšinový žáner, v súčasnosti na Slovensku oslovil približne jednu desiatku interpretov. Pri tejto skutočnosti však treba uviesť, že nie každý sa tomuto žánru venuje na „plný úväzok“. V nasledujúcich riadkoch preto poukážem na súčasný manažment interpretov malých hudobných foriem, konkrétne šansónu, na ich súčasnú situáciu, postavenie v spoločnosti, úlohu a význam.

V priebehu posledných dvoch rokov sme realizovali interview s viacerými predstaviteľmi slovenského šansónu (Milka Došeková, Zoro Laurinc, Ria Ferčaková, Monika Stanislavová a iní). Pri otázke kedy začala ich „kariéra“ príp. kedy sa začali venovať šansónu, väčšina respondentov uviedla vek okolo 25-35 rokov. Mnohí však dodali, že vek nie je rozhodujúcim faktorom pri interpretácii šansónu. Na rozdiel od hitovej produkcie pop music, nie je tu diferencovaná krátkodobá dvoj- trojmesačná hodnota hitu a teda aj „trvanlivosť“ speváka, či jeho schopnosť udržať si pozíciu v hitparáde. Jedinou výnimkou je Andrea Zimányiová, ktorej kariéra

začala už v šestnástich rokoch. I keď vo svojom repertoáre po desiatich rokoch svojej umeleckej kariéry presiahla hudobný druh šansón, pretože doň priberá aj piesne z pop music, má stále odozvu u širokej verejnosti.

Speváci šansónov ďalej uviedli, že hlavným aspektom šansónu je osobitá zaangažovanosť do textu, prežitie textu s hudbou a samozrejme, životná skúsenosť. Šansón je žáner o živote, príbehoch, skúsenostiach, o pocitoch, ktoré v danej chvíli interpret prežíva. Z hľadiska zaradenia speváka do umeleckého diania, je vek 25-36 rokov najvýhodnejším. Nielen z pohľadu nasmerovania samého seba, ale tiež po tomto období je „status quo“ vykryštalizovaný a otázka talentu a uplatnenia doma i v zahraničí je vyriešená pozitívne alebo negatívne.¹

Hudobný manažment v populárnej hudbe je v dnešnej dobe úplne bežnou vecou najmä vo vyspelých západných krajinách. Osobný manažér sa stáva súčasťou profesionálneho života interpreta. Zastupuje ho vo veciach úradných ako sú zmluvy, kontakty, hľadanie koncertných príležitostí, rieši otázku propagácie atď. Podľa prieskumu, väčšina šansonierov nemá vlastného manažéra, pretože si ho nemôže dovoliť. Samotný honorár totiž nepokryje financovanie manažéra. Viacerí umelci však spomenuli blízku osobu, ktorá zabezpečuje všetky otázky týkajúce sa manažovania s nadšením pre hudbu samotnú, nie zo zisťných dôvodov (robia to zadarmo). Výnimkou je azda Andrea Zimanyiová, ktorá je zastúpená agentúrou Andante. Táto agentúra získava príjem z manažérskej činnosti zastupovania interpretky (príp. Monika Stanislavová – zastúpená vlastnou agentúrou Moni).

Otázka ochrany hudobných práv je tak isto veľmi aktuálna, hoci v súčasnosti neposkytuje pre interpretov šansónu veľký príjem. Odpoveď na otázku, či zarábajú viac z príjmov z koncertov, alebo z tantiemov, ktoré dostanú za CD, nie je celkom jednoznačná. Ich skladby neznejú príliš frekventovane v médiách a taktiež počet ich koncertov za rok je minimálny. Polovicu z príjmu tvorí honorár z realizácie koncertov a polovicu tvoria tantiémy, teda „pol na pol“. Interpreti šansónu sú väčšinou zaregistrovaní

---

¹ Betsa, I.: *Popularita ako fenomén hudobného umenia. Manipulácia s umelcom v hudobnom priemysle.* Hudobná veda SAV, Bratislava 2007, s. 60

v ochrannej organizácii SOZA (Slovenský ochranný zväz autorský) či OZIS (Ochranné združenie interpretov Slovenska). Povolanie speváka - šansoniera je podľa oslovených respondentov skôr „krásnym koníčkom“ ako zamestnaním na plný úväzok. Už samotný fakt, že v susednej Českej republike je situácia úplne iná, bádateľa naplňa nádejou na zmenu aj na Slovensku. Česká republika je inštitucionálnou základňou pre malé hudobné formy. Súvisí to najmä s tradíciou uplatnenia menšinových žánrov. České obecnstvo prejavuje o tieto žánre väčší záujem, pretože aj ich hudobného život bol v minulosti rozvinutejší. Z tohto dôvodu mnoho našich umelcov odišlo do Českej republiky. V histórii registrujeme odchod Hany Hegerovej (1958) a Igora Šeba (1993) do Prahy, kde získali stály angažmán alebo len krátkodobú možnosť koncertného vystúpenia. Tu nachádzali interpreti väčšie možnosti na prezentáciu v klubovom prostredí i na koncertnom pódium. V dobe technických vymožeností sa klasický koncert či recitál stále teší veľkej obľube. Interpreti si veľmi cenia a preferujú tento spôsob prezentovania sa, pretože každé uvedenie daného šansónu či pásma šansónov prináša istú osobitosť. Spolupráca interpreta s obecnstvom predstavuje ojedinelý zážitkom pre obidve zúčastnené strany.

Na porovnanie koncertných možností doma a v Českej republike uvidíme: Alena Čermáková má v priemere za rok menej ako 10 koncertov. V Českej Republike šansónové duo Ester Kočičková & Lubomír Nohavica, či speváčka - šansoniérka Marta Kubišová majú cca 10 koncertov za mesiac. Podobne aj speváčka Szidi Tobias (SK) nachádza na českom pódium viac príležitostí ako na slovenskom.

Pre daných umelcov koncerty doma neprispievajú k zlepšeniu finančnej situácie interpreta – je to skôr otázka záľuby a sebarealizácie. No pri porovnaní koncertovania v zahraničí (drvivá väčšina absolvovala koncertné vystúpenie za hranicami – Čechy, Poľsko, Francúzsko, Maďarsko, Rakúsko...), sa situácia výrazne mení. Tam majú možnosť sa nielen existenčne zabezpečiť, ale dostať do povedomia svoje meno a tak propagovať svoje umenie. Výhodou pre interpreta je tiež účasť na festivaloch. Donedávna sa na Slovensku usporadúvala súťaž **Francúzska pieseň** pod záštitou Francúzskeho inštitútu, ktorá nástupom Superstar zanikla. Bola to však len

súťaž francúzskeho šansónu. Festival šansónovej hudby v Klariskách (2002) – s názvom **Cyklus šansónov** a festival v rámci Kultúrneho leta – **Šansón je šansón** (2007), dávajú interpretovi šansónovej hudby možnosť prezentovať sa. Šansón je šansón - je doteraz prvým a zároveň aj skutočným festivalom šansónovej hudby u nás, ktorý nemá obdobu. Na týchto dvoch festivaloch sa doteraz prezentovala špička slovenského šansónu ako Milka Došeková, Zoro Laurinc, Alena Čermáková, Szidi Tobias, i šansonieri z iných krajín ako Igor Šebo (ČR, pôvodom zo Slovenska), Ester Kočičková & Lubomír Nohavica (ČR), Světlana Nálepková (ČR), Mariana Chmelařová (ČR), Maria Meyer (Poľsko), Aini Iften (Francúzsko). Taktiež nemožno nespomenúť festivaly ako Pohoda, Country lodenica prípadne ďalšie folkové festivaly, ktoré nahrádzali donedávna festivaly pôvodného šansónu. Významnými festivalmi v Prahe sú každoročne sa konajúci **Festival autorského šansónu** a **Medzinárodný festival šansónu**, ktorého umeleckým riaditeľom je šansonier Igor Šebo pôvodom zo Slovenska. Autorského festivalu šansónu sa pravidelne zúčastňuje herečka a šansoniérka Szidi Tobias.

O propagáciu interpretov šansónovej hudby sa starajú aj médiá ako napr. tlač, televízia, rozhlas, internet. O zviditeľnenie festivalu Cyklus šansónov to bol predovšetkým internet a tlač (Večerník 4.9.2002, bulletin Mestského kultúrneho strediska - 2002), pre Šansón je šansón najmä internet. Na rozdiel od minulosti, kedy na prvom mieste bola tlač, televízia a rozhlas, dnes sa o danom interpretovi a jeho interpretačnej činnosti najviac dozvieme z internetu. V súčasnosti skoro každý z interpretov má svoju webovú stránku². Výnimku tvoria len interpreti skôr narodení, prípadne tí, ktorí nepovažujú za dôležité mať web stránku (Jana Hubinská, Zoro Laurinc, Jana Orlická, Milka Došeková). Medzi slovenských interpretov možno pochopiteľne zaradiť aj Hanu Hegerovú a Igora Šeba, ktorý však rovnako patria medzi tých českých. Ďalšou formou zverejňovania interpretačnej činnosti je vydanie CD, príp. DVD. Táto technológia je veľkým plusom v propagácii samotného umelca. Dnes väčšinou každý interpret šansónu má

---

² Alena Čermáková- <http://www.alena.sk>, Szidi Tobias – <http://www.sziditobias.sk>, Ria Ferčaková – <http://www.ria.host.sk>, Andrea Zimányiová – <http://www.margot.sk> (stránka skupiny Margot), Edita Moravská – <http://www.retropiaf.yw.sk>, Monika Stanislavová – <http://www.music-moni.sk>, Hana Hegerová – <http://www.hanahegerova.cz>, Igor Šebo – <http://www.igorsebo.cz>

vydané svoje CD. No nájdú sa výnimky, ktoré z finančných dôvodov nevydali žiadny album. Pre súkromné účely majú svoju demo nahrávku.

Väčšina interpretov sa nedokáže užiť povolaním speváka – šansoniera. K existencii a k uspokojeniu základných potrieb nevyhnutne potrebujú aj iné aktivity. Za najčastejšie povolanie v interview uviedli herectvo, pedagogická činnosť, dabing, podnikanie v oblasti hudobnej produkcie (vlastníctvo štúdia a jeho prenájom) prípadne iné povolanie, ktoré vôbec nesúvisí s umením. Šansón ako hudobný žáner nepatrí do tzv. „stredného“ prúdu, ale svojím charakterom zapadá do menšinového žánru, ktorý je charakteristický vyššími umeleckými ambíciami a zameraním na užšie špecializované publikum.

Bibliografia:

- Betsa, I.: *Popularita ako fenomén hudobného umenia. Manipulácia s umelcom v hudobnom priemysle*. Bratislava: Ústav Hudobnej vedy SAV, 2007
- Dorůžka, L.: *Populárna hudba – priemysel, obchod, umenie*. Opus, Bratislava 1978
- Kajanová, Y.: *Vplyv koncertných importovaných podujatí na formovanie slovenskej populárnej hudby. Prienik progresívnych trendov prostredníctvom zahraničných vystúpení do slovenského jazzu, rocku a populárnej hudby*. In: Slovenská hudba 2004, roč. XXX, č. 4, s. 560 – 573
- Kajanová, Y.: *Hudba potrebuje svoj stred (Glosa)*. In: Hudobná kultúra pod vplyvom médií. Musicologica Slovaca et Europaea XXII, UHV SAV, VEDA, Bratislava 2005, s. 195 – 201,
- Kajanová, Y.: *Tvorivosť a inovácie v muzikológii a v trhovom priestore*. In: Slovenská hudba č. 3 – 4, XXXI, 2005, s. 406 – 412
- Kajanová, Y.: *Postmodernistická estetika jazzu a rocku II*. In: Opus Musicum č. 6, roč. 38, s. 8-13
- Turák F.: *Moderná populárna hudba a džez na Slovensku*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2003

Diskografia:

- **Čermáková Alena** – *Šansóny a iné piesne*, Millenium Records & Publishing 2002, 834016-1
- **Došeková Milka** – *Háčkovaný rok* (Demo nahrávka) Slovenský rozhlas, rok neuvedený
- **Ferčaková Ria** – *Madam Ferčaková* (Divadlo Shanti- Shanti Šantan), P.S. Publisher 1993

Aha šansón, Babylon Ivan Kajčirik, 2002, IL00012331

- **Hric Andy** – *Čo asi robí Sawyer*, Slovenský Rozhlas 1999, RB 0222 2 331
- **Hubinská Jana** – *Hotel Hazard*, Slovenský Rozhlas 1998, RB 0154 2 331

- **Laurinc Zoro** – *Aký som dnes*, Slovenský Rozhlas, 2000, RB 0228 2 331
- **Moravská Edita** – *Neľutujem...* (Demo nahrávka), rok neuvedený
- **Tobias Szidi** – *Divý mak*, BMG 2001, 1613121

Punto Fijo, BMG 2003, 1272205

- **Stanislavová Monika** – *Druhý dych lásky*, 2003, PŠ Records, Evergreens Gallery (live), SOZA BIEM IB 0002 2 331

Slovenský šansonieri v Čechách:

- **Hegerová Hana** - *Šansóny*, 1966 Supraphon SU 5723-2-311, 1995 B&M Music, SU

5723-2311,538 443-2

Ich Hana Hegerová, Philips 1967, LP 84 3955

Hana Hegerová, Phillips 1969, 844 385

Recitál, 1971 Panton LP 11 0252, 1996 B&M Music BM 0046, SU 5721-2-311

Recitál 2, 1973 Supraphon LP 113 1310, 1995 B&M Music BM 0030, SU 5722-2-311

Láska Prokletá, 1977 Supraphon LP 1 13 2235, 1995 B&M Music BM 0031, SU 5725-2-311

Ohlednutí, 1984 Supraphon, 1995 B&M Music, BM 0029-2

Potměsilý host, 1987 Supraphon LP 1013 2875, 1995 B&M Music BM 0029, SU 5724-2-311

Chansons, 1987 Supraphon LP 1113 4256, SU 5723-2-311

Paběrky, 1991 Supraphon LP 11 1658, CD 11 1390, 1997 B&M 0087-2

Live, Supraphon 1991, SU 11 0444-1-311

Zlatá kolekce (6CD:1, 4, 5, 6, 7, 8) 1996 B&M Music, BM 0088

Rozdíl (CD Singel) 1996 B&M Music

Rýmování o životě (2CD), Supraphon, B&M Music 1997, BM 0093-2

Bratislava LIVE, B&M Music 1998, MC 538762-2

Síň Slávy, 2000 Sony music/Bonton CD, 495 266

Můj Dík- Hana Hegerová zpívá písně Pavla kopty, Supraphon 2005, SU 5633 – 2-311

Vše nejlepší, 2006 Supraphon, SU 5726-2-312

CD a DVD *Hana Hegerová*, Sony MBG & Live Production, 2007, 88697203539

- **Šebo Igor** – *5 CD Igor Šebo*, 2008

Nuselský most, Millenium Records 2003

Vánoční čas a tři šansony o člověku

Písně a smích aneb na skleničce s Miroslavem Horníčkem, 2001

Tmavomodrá nostalgie

Vánoční čas, 1995

C'est la vie (live)

Internetové zdroje:

<http://www.sanson.sk>

<http://www.sanson.cz>

<http://www.alena.sk>